

PK-YRITYS BAROMETRI

Syksy 2008

Alueraportti, Pohjois-Karjala

Esipuhe

Suomen Yrittäjät ja Finnvera Oyj tekevät yhteistyössä pientä ja keskisuurta yritystoimintaa kuvaavaa Pk-yrittäjäbarometriä kaksi kertaa vuodessa valtakunnallisena raporttina ja alueellisina raporteina. Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen ja koko maan välillä.

Syksyn 2008 Pk-yrittäjäbarometri perustuu noin 3800 pk-yrityksen vastauksiin ja heijastaa siten kattavasti pk-yritysten käsityksiä yritysten kehitysnäkymistä ja toimintaan vaikuttavista tekijöistä. Barometrin ennustekyky on ollut hyvä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia lähimmän vuoden aikana ja elinkeinoilmastoa. Lisäksi tarkastellaan yritysten rahoitusta, kasvuhakuisuutta sekä yritysten kehittämistarpeita ja -esteitä. Erityiskysymykset koskevat yksityisen sektorin myyntiä kunnille.

Tällä hetkellä suhdanteisiin ja erityisesti rahoitusmarkkinoihin kohdistuu suurta mielenkiintoa. Vaikka myllerrys onkin alkanut Yhdysvalloista, on odotettavissa, että vaikutukset näkyvät myös suomalaisten pk-yritysten näkemyksissä ennen pitkää. Toisaalta on mielenkiintoista tarkastella mm. työvoimatarpeiden ja -pulan sekä yritysten omistajanvaihdosodotusten kehitystä väestön ikääntyessä.

Helsingissä 11.9.2008

Jussi Järventaus
toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät ry

Pauli Heikkilä
toimitusjohtaja
Finnvera Oyj

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	3
JOHDANTO.....	4
AINEISTO.....	5
1 Pohjois-Karjalan ja koko maan yritykset	7
2 Yritykset ja työllisyys	8
3 Pk-yritysten suhdannenäkymät.....	9
3.1 Yleiset suhdannenäkymät.....	9
3.2 Suhdannenäkymät osatekijöittäin	10
4 Pk-yritysten kehittämistarpeet.....	11
5 Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet	12
6 Pk-yritysten työllistämisen esteet.....	15
7 Elinkeinoilmasto	16
8 Pk-yritysten kasvuhakuisuus.....	18
9 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset	19
10 Yrittäjyysilmapiiri	20
11 Pk-yritysten rahoitus.....	21
12 Pk-yritysten myynti kunnille.....	24

Finnveran yhteystiedot

Suomen Yrittäjien yhteystiedot

TIIVISTELMÄ

Suhdannenäkymät. Pk-yritykset odottavat suhdanteiden paranevan lähimmän vuoden aikana Pohjois-Karjalassa ja koko maassa oman yrityksen kannalta. Pohjois-Karjalassa toimivista pk-yrityksistä nyt 22 prosenttia ennakoivat suhdannenäkymien lähimmän vuoden aikana paranevan ja 20 prosenttia yrityksistä ennakoivat suhdanteiden heikkenevän. Alueen pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät ovat nyt hieman heikkommat, kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin. Kevään 2008 tilanteeseen verrattuna ovat sekä Pohjois-Karjalassa että koko maassa suhdannenäkymät laskeneet.

Koko maan pk-yritysten suhdannenäkymät ovat seuraavan vuoden kuluttua kaikkien osatekijöiden suhteen edelleen positiivisia. Nyt myös Pohjois-Karjalan suhdannenäkymät ovat positiivisia kaikkien osatekijöiden suhteen. Pohjois-Karjalassa toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät ovat keskimääräistä paremmat liikevaihdon, investointien arvon ja tuotantokustannusten kohdalla. Tuotekehityspanostusten nousua ennakoivat sama määrä vastaajia kuin koko maassa keskimäärin.

Pohjois-Karjalassa toimivat pk-yritykset odottavat edelleen työllisyyden paranevan seuraavan vuoden aikana. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on alueella pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymät ovat sekä Pohjois-Karjalassa että koko maassa selvästi matalammalla tasolla kuin keväällä 2008.

Kehittämisen esteet. Pohjois-Karjalassa pk-yritysten kehittämisen pahimpia esteitä ovat resurssitekijät ja nyt myös enemmän kustannustasoon sekä yleiseen suhdanteeseen/maailmantilanteeseen liittyvät tekijät. Resurssitekijöistä erityisesti ammattitaitoisien työvoiman saatavuus koetaan alueen pk-yritysten keskuudessa yrityksen kehittämisen esteeksi. Resurssitekijät koetaan kuitenkin hieman pienemmäksi kehittämisen esteeksi Pohjois-Karjalassa kuin koko maassa. Rahoitukseen liittyvät tekijät ovat kehittämisen pahimpana esteenä 7 prosentilla Pohjois-Karjalan pk-yrityksistä.

Työllistämisen esteet. Pohjois-Karjalan pk-yrityksillä työllistämisen suurin este on kysynnän riittämättömyys tai epävakaisuus, jota 37 prosenttia niistä alueen pk-yrityksistä, joilla on tarve työllistää, pitää työllistämisen suurimpana esteenä. Työvoiman saatavuutta pitää 17 prosenttia niistä alueen pk-yrityksistä, joilla on tarve työllistää, työllistämisen suurimpana esteenä. Nämä kaksi tekijää koettiin suurimmiksi esteiksi myös koko maan tasolla. 37 prosentilla Pohjois-Karjalan pk-yrityksistä ja 32 prosentilla koko maan pk-yrityksistä ei ole tarvetta työllistää.

Rahoitus. Koko maan pk-yrityksistä 31 prosenttia oli ottanut ulkopuolista rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana. Pohjois-Karjalassa ulkopuolista rahoitusta oli ottanut 36 prosenttia. Alueella noin joka neljäs (24%) ja koko maassa toimivista pk-yrityksistä noin joka viides (22%) aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan vuoden aikana. Tärkeimpinä käyttötarkoituksina rahoitukselle pidetään alueella rahoituksen ottamista koneiden ja laitteiden laajennusinvestointeihin sekä käyttöpääomaksi. Pohjois-Karjalan pk-yritykset aikovat hankkia ulkoista rahoitusta useimmiten pankista (77 %) tai Finnverasta (47%). Rahoitusyhtiöistä rahoitusta aikoo hakea 20 prosenttia rahoitusta hakevista alueen yrityksistä.

Pk-yritysten myynti kunnille. Lähes puolet koko maan (45%) pk-yrityksistä ilmoittaa, että liikevaihdosta ei muodostu yhtään myynnistä kunnille. Pohjois-Karjalassa sijaitsee keskimäärin enemmän sellaisia pk-yrityksiä, joiden liikevaihdosta muodostuu osa myynnistä kunnille, kuin koko maassa keskimäärin (yhteensä 62 %). Suurin osa sekä koko maan että alueen pk-yrityksistä arvioi, että myynnissä kunnille ei tapahdu muutosta seuraavan viiden vuoden aikana. Alueella kaikkia kysytyjä kunnille suuntautuvan myynnin esteitä pidetään harvemmin esteinä kuin koko maassa keskimäärin. Alueella suurimmiksi kunnille suuntautuvan myynnin esteiksi keskiarvon mukaan tarkasteltuna koetaan hankintalain säädökset ja virkamiesten suhtautuminen. Sen sijaan alueella lähes neljä kymmenestä ja koko maassa hieman yli neljännes pk-yrityksistä ei pidä yksityisten tuottajien puuttumista lainkaan esteenä. Yksityisten tarjoajien osaaminen ei ole esteenä noin neljäsosalle 35 prosentille alueen ja 23 prosentille koko maan pk-yrityksistä.

JOHDANTO

Tässä pk-yritysten näkymiä käsittelevässä tutkimuksessa on selvitetty suomalaisten pk-yritysten (alle 250 henkeä työllistävien yritysten) mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu mm. yrityksen kehittämiseen, kasvuun, työllistämiseen ja rahoittamiseen liittyvistä rakenteellisista tekijöistä.

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat suomalaiset pk-yritykset. Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2002 sekä Fonecta ProFinder -yritysrekisteriä, josta otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti. Vastaaajajoukko on 3861 kohderyhmän vaatimukset täyttävää yritystä.

Tutkimusaineisto on kerätty internet- ja puhelinkyselyinä 1.7.–12.8.2008. Raportin luvussa "Aineisto" on esitetty taustatietojakaumat haastatelluista yrityksistä Pohjois-Karjalan osalta. Tutkimuksen on tehnyt Innolink Research Oy Suomen Yrittäjien ja Finnvera Oyj:n toimeksiannosta heinä-elokuussa 2008.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Innolink Research Oy:ssä tutkimusjohtaja Mikko Kesä, viestintäpäällikkö Etta Partanen ja tutkija Katri Ahtiainen sekä Suomen Yrittäjissä ekonomisti Harri Hietala ja Finnvera Oyj:ssä apulaisjohtaja Tuomo Holopainen.

1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti sivulla 6 olevan kartan mukaista aluejakoa. Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla maakuntajaosta on poikettu (Helsinki, muu Pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa).

2) Helsingin, Pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan aikasarjoissa ja kuvioissa olevat luvut ovat vuoden 1999 syksyyn asti koko Uudenmaan alueen lukuja. Pohjanmaan raportissa luvut ovat vuoden 2006 syksyyn asti Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rannikon yhteisiä lukuja.

3) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite 'saldoluku'. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta.

Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana

paranee 39 %, huononee 9 % ⇒ **saldoluku = + 30 %**

AINEISTO

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat haastatelluista yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaamaa. Painotettua otoskokoa käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

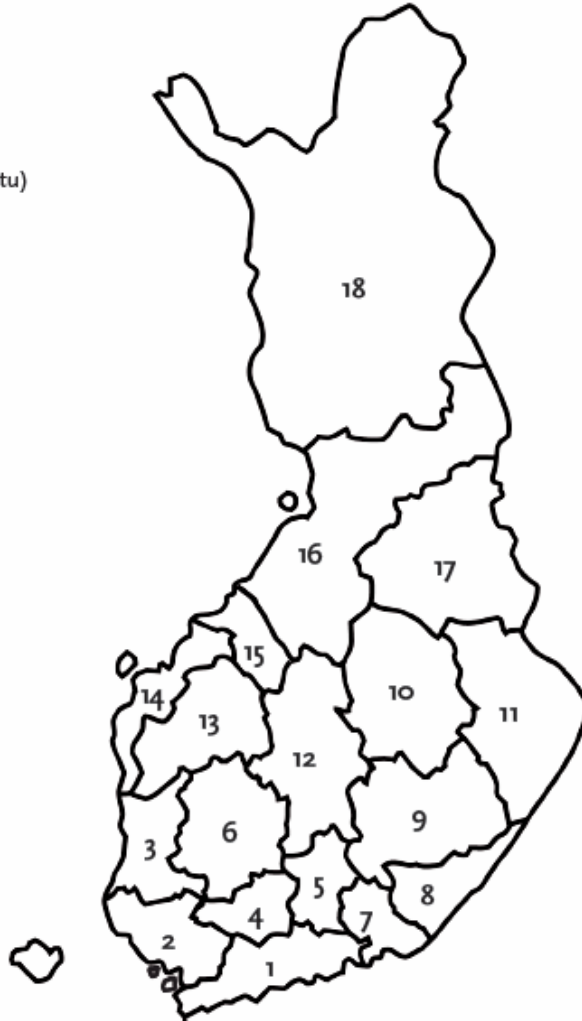
TAUSTATIETOJA ALUEELTA HAASTATELLUISTA YRITYKSISTÄ:

PK-YRITYSBAROMETRI 2/2008 - Aineiston rakenne -

		n=	%
ALUE	POHJOIS-KARJALA	267	5
PÄÄTOIMIALA	Teollisuus (TOL: D)	60	23
	Rakentaminen (TOL: F)	31	12
	Kauppa (TOL: G)	46	17
	Palvelut (TOL:H, I, K, O)	130	49
HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ	Alle 5 henkilöä	156	58
	5 - 9 henkilöä	57	21
	10 - 19 henkilöä	24	9
	20 - 49 henkilöä	21	8
	50+ henkilöä	9	3
LIIKEVAIHTO VUONNA 2007	Alle 0,20 milj. euroa	114	43
	0,20 - 0,49 milj. euroa	48	18
	0,50 - 1,49 milj. euroa	44	17
	1,50+ milj. euroa	47	18
	Ei vastausta	14	5
YRITYKSEN KASVUHAKUISUUS	Voimakkaasti kasvuhakuinen	21	8
	Kasvaa mahdollisuuksien mukaan	103	39
	Pyrkii säilyttämään asemansa	87	33
	Ei kasvutavoitetta	45	17
	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	7	3
YRITYKSELLÄ VIENTITOIMINTAA	Ei	203	80
	Kyllä, vie itse suoraan	32	12
	Kyllä, tuotteita viedä osana toisen yrityksen tuotekokonaisuutta	31	12
YRITYKSEN PERUSTAMISVUOSI	- 1997	198	75
	1998 - 2002	23	9
	2003	44	17
VASTAAJAN ASEMA	Yrittäjä	222	84
	Palkattu toimitusjohtaja	28	11
	Muut	15	6

PK-YRITYSBAROMETRIN ALUEJAKO

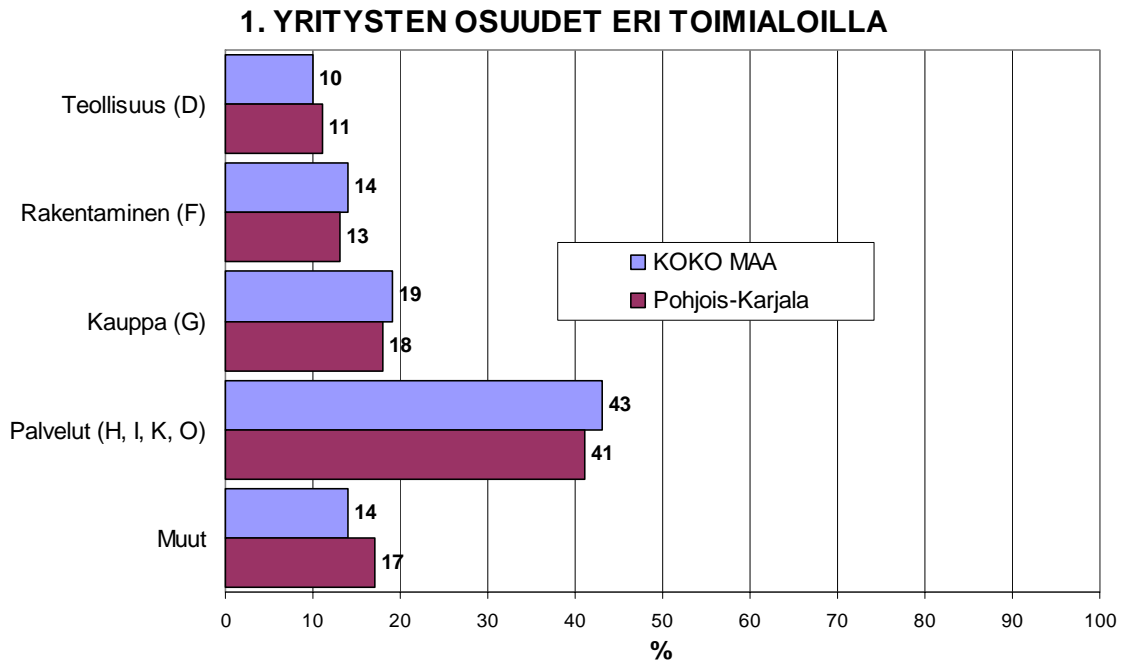
1. Uusimaa, erilliset raportit:
 - Helsinki
 - Pääkaupunkiseutu (pl. Helsinki)
 - Uusimaa (pl. Helsinki ja Pääkaupunkiseutu)
2. Varsinais-Suomi
3. Satakunta
4. Kanta-Häme
5. Päijät-Häme
6. Pirkanmaa
7. Kymenlaakso
8. Etelä-Karjala
9. Etelä-Savo
10. Pohjois-Savo
11. Pohjois-Karjala
12. Keski-Suomi
13. Etelä-Pohjanmaa
14. Pohjanmaa
15. Keski-Pohjanmaa
16. Pohjois-Pohjanmaa
17. Kainuu
18. Lappi

Tutkimustulokset

1 Pohjois-Karjalan ja koko maan yritykset

Suomessa oli 250 378 yritystä vuonna 2006.¹ Näistä yrityksistä noin 6600 toimi Pohjois-Karjalassa. Pohjois-Karjalassa on rakennusalan, kaupan ja palvelualojen yrityksiä suhteellisesti jonkin verran vähemmän ja teollisuuden yrityksiä suhteellisesti hiukan enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Toimialan nimen jäljessä on sulussa Tilastokeskuksen toimialaluokituksen (TOL 2002) mukainen toimialanumero.

¹ Lähde: Tilastokeskus: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

2 Yritykset ja työllisyys

Pohjois-Karjalan maakunnassa työskenteli vuonna 2007 noin 67 000 työntekijää². Työttömyysaste oli vuonna 2007 Tilastokeskuksen työvoimatiedustelun mukaan koko maassa 6,9 % ja Pohjois-Karjalassa 12,5 %.

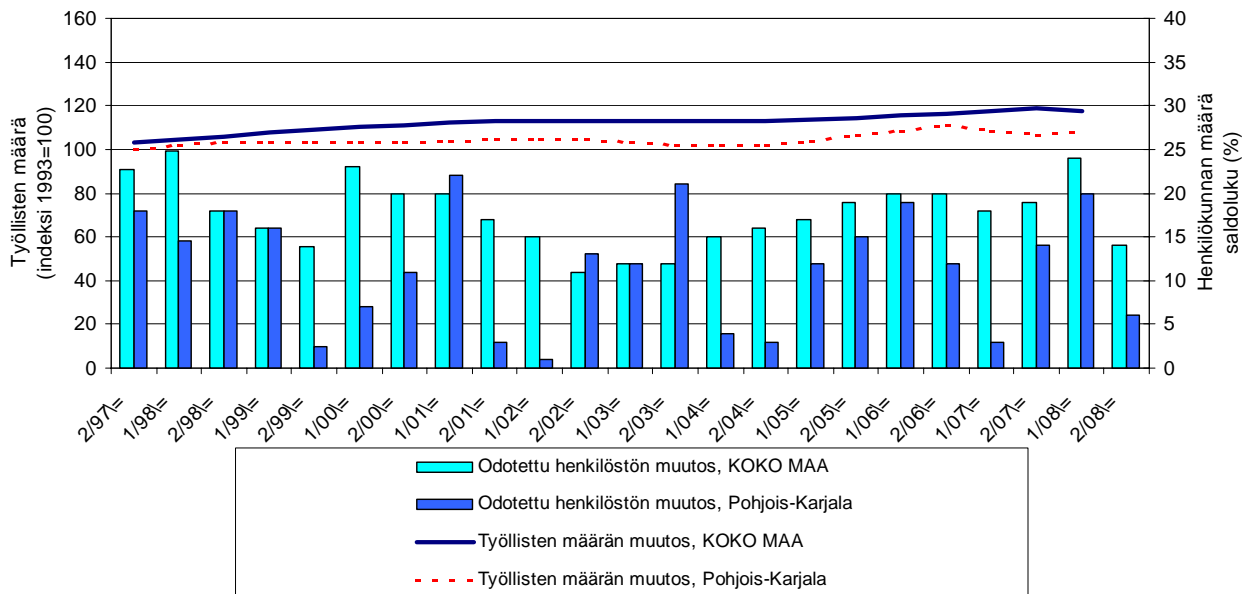
Taulukko 2: Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua.

	Suurempi %	Yhtä suuri %	Pienempi %	Saldoluku %
KOKO MAA	22	70	8	14
Pohjois-Karjala	20	66	14	6

Pohjois-Karjalassa toimivat pk-yritykset odottavat edelleen työllisyyden paranevan seuraavan vuoden aikana. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on alueella pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymät ovat Pohjois-Karjalassa selvästi matalammalla tasolla kuin keväällä 2008 (saldoluku tuolloin +20 %). Koko maassa ovat henkilökunnan määrän suhdannenäkymät myös heikommät kuin edellisessä kyselyssä, sillä keväällä 2008 henkilökunnan määrän saldoluku oli +24 %.

Seuraavassa kuviossa on verrattu Pohjois-Karjalan työllisten määrää (indeksi 1995=100) ja pk-yritysten henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä seuraavan vuoden aikana³.

2. HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄN MUUTOSODOTUKSET SEURAAVAN VUODEN AIKANA SEKÄ TYÖLLISTEN MÄÄRÄN TILASTOITU MUUTOS

² Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus.

³ Kysymysmuoto muuttui 1/2000. Tätä aiemmin kysyttiin suhdannenäkymät seuraavan puolen vuoden aikana.

3 Pk-yritysten suhdannenäkymät

3.1 Yleiset suhdannenäkymät

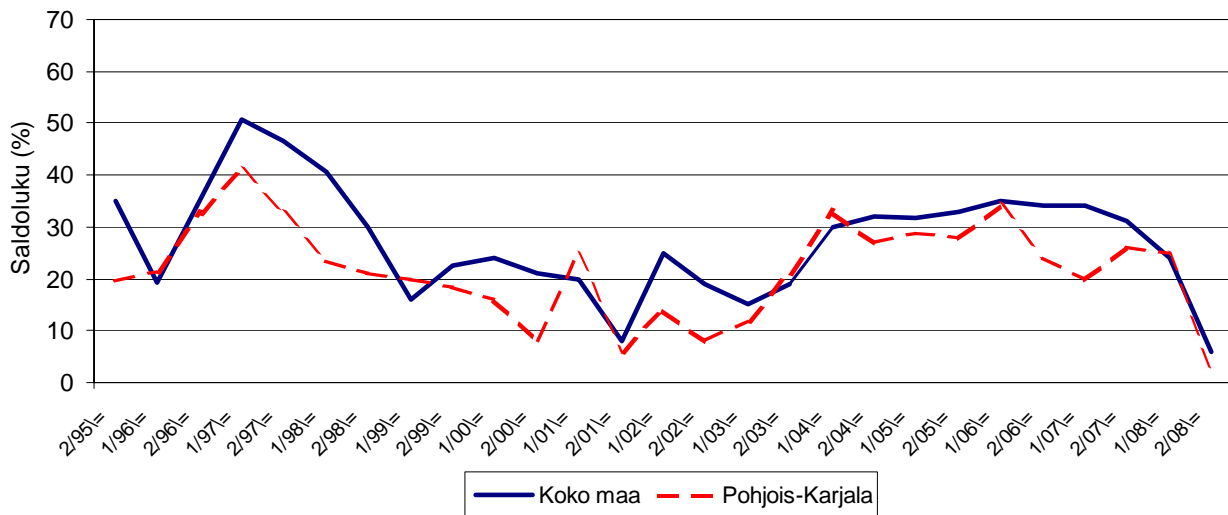
Taulukko 3.1: Pk-yritysten suhdannenäkymät oman yrityksen kannalta lähimmän vuoden aikana.

	Paranee %	Pysyy ennallaan %	Huononee %	Saldoluku %
KOKO MAA	24	59	18	6
Pohjois-Karjala	22	58	20	2

Pk-yritykset odottavat suhdanteiden paranevan lähimmän vuoden aikana Pohjois-Karjalassa ja koko maassa oman yrityksen kannalta. Pohjois-Karjalassa toimivista pk-yrityksistä nyt 22 prosenttia ennakoii suhdannenäkymien lähimmän vuoden aikana paranevan ja 20 prosenttia yrityksistä ennakoii suhdanteiden heikkenevän. Alueen pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät ovat nyt hieman heikkomat, kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin.

Seuraavasta kuviosta nähdään pk-yritysten yleisten suhdannenäkymien kehitys tutkimusjaksosta 2/95 lähtien. Kevään 2008 tilanteeseen verrattuna ovat sekä Pohjois-Karjalassa että koko maassa suhdannenäkymät laskeneet. Pohjois-Karjalassa laskua on tapahtunut koko maata enemmän.

3.1 YLEISET SUHDANNENÄKYMÄT LÄHIMMÄN VUODEN AIKANA

3.2 Suhdannenäkymät osatekijöittäin

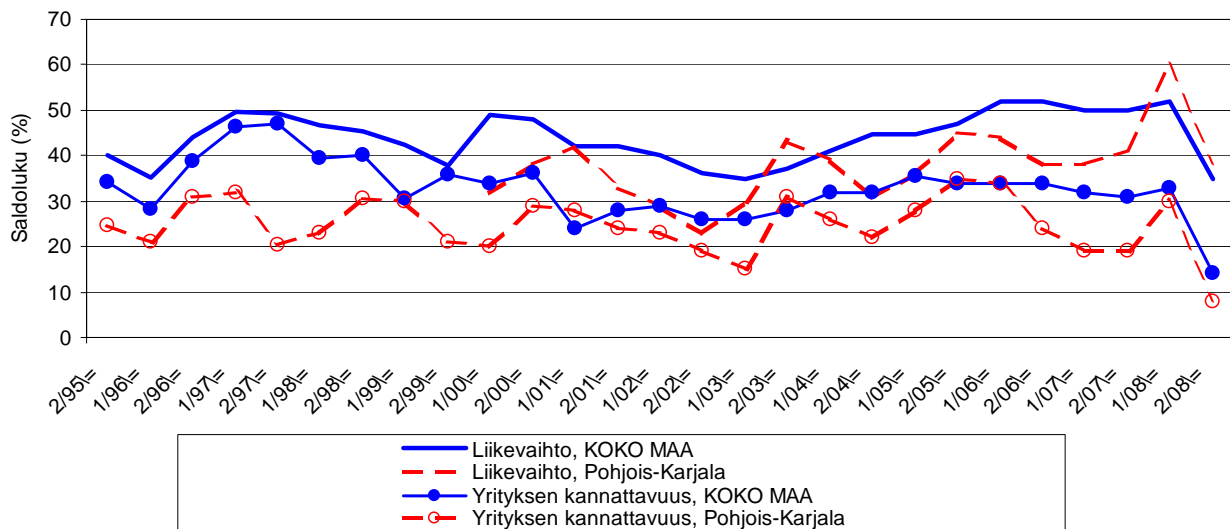
Taulukko 3.2: Pk-yritysten suhdannenäkymät osatekijöittäin seuraavan vuoden kuluttua.

	Liikevaihto	Investointien arvo	Viennin arvo	Tuonnin arvo	Tuotanto-kustannukset	Yrityksen kannattavuus	Vaka-varaisuus	Tuotekehitys-panostukset
KOKO MAA								
Suurempi	47	19	18	17	51	32	32	24
Yhtä suuri	41	64	73	74	41	50	60	67
Pienempi	12	17	8	9	8	18	8	9
Saldoluku (%)	35	2	10	8	43	14	24	15
Pohjois-Karjala								
Suurempi	49	21	10	8	58	29	29	22
Yhtä suuri	40	65	84	87	35	50	61	71
Pienempi	11	14	7	6	7	21	9	7
Saldoluku (%)	38	7	3	2	52	8	20	15

Koko maan pk-yritysten suhdannenäkymät ovat seuraavan vuoden kuluttua kaikkien osatekijöiden suhteen edelleen positiivisia. Nyt myös Pohjois-Karjalan suhdannenäkymät ovat positiivisia kaikkien osatekijöiden suhteen. Pohjois-Karjalassa toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät ovat keskimääräistä paremmat liikevaihdon, investointien arvon ja tuotantokustannusten kohdalla. Tuotekehityspanostusten nousua ennakoiti sama määrä vastaajia kuin koko maassa keskimäärin.

Seuraavasta kuviosta nähdään pk-yritysten liikevaihdon ja yrityksen kannattavuuden suhdannenäkymien⁴ kehitys jaksosta 2/95 lähtien. Sekä liikevaihdon että kannattavuuden suhdannenäkymät ovat sekä Pohjois-Karjalassa että koko maassa laskeneet kevään 2008 kyselyyn verrattuna.

3.2 SUHDANNENÄKYMÄT SEURAAVAN VUODEN KULUTTUA

⁴ Kysymysmuoto muuttui 1/2000. Tätä aiemmin kysyttiin suhdannenäkymät seuraavan puolen vuoden aikana.

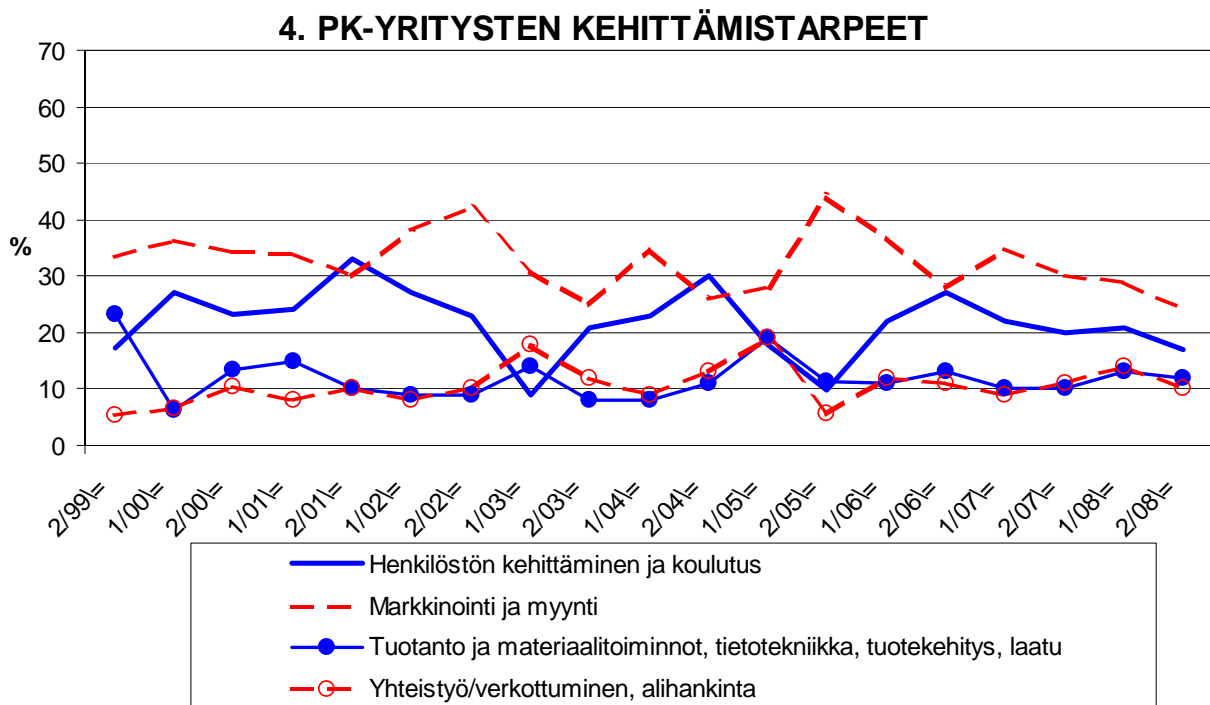
4 Pk-yritysten kehittämistarpeet

Taulukko 4: Pk-yrityksillä eniten kehittämistarvetta tällä hetkellä.

	KOKO MAA %	Pohjois-Karjala %
Johtaminen	5	5
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	18	17
Markkinointi ja myynti	27	24
Vienti ja kansainvälistyminen	3	2
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	6	9
Tuotanto ja materiaalityönnöt, tietotekniikka, tuotekehitys, laatu	10	12
Yhteistyö/verkottuminen, alihankinta	12	10
Ympäristö- ja muiden säädösvaatimusten ottaminen huomioon toiminnassa	2	2
Ei kehittämistarvetta	17	20

Koko maan ja Pohjois-Karjalan alueen pk-yritysten kehittämistarpeet ovat edelleen melko samankaltaisia. Pohjois-Karjalan pk-yrityksissä koetaan olevan koko maan keskiarvon tavoin eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta sekä alueen että koko maan pk-yrityksillä on henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa.

Markkinointiin ja myyntiin, henkilöstön kehittämiseen ja koulutukseen, tuotantoon ja materiaalityönnöihin sekä yhteistyöhön/verkottumiseen ja alihankintaan liittyvät kehittämistarpeet ovat vähentyneet hieman Pohjois-Karjalassa toimivien pk-yritysten keskuudessa kevään 2008 tilanteeseen verrattuna.

5 Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet

Taulukko 5: Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet.

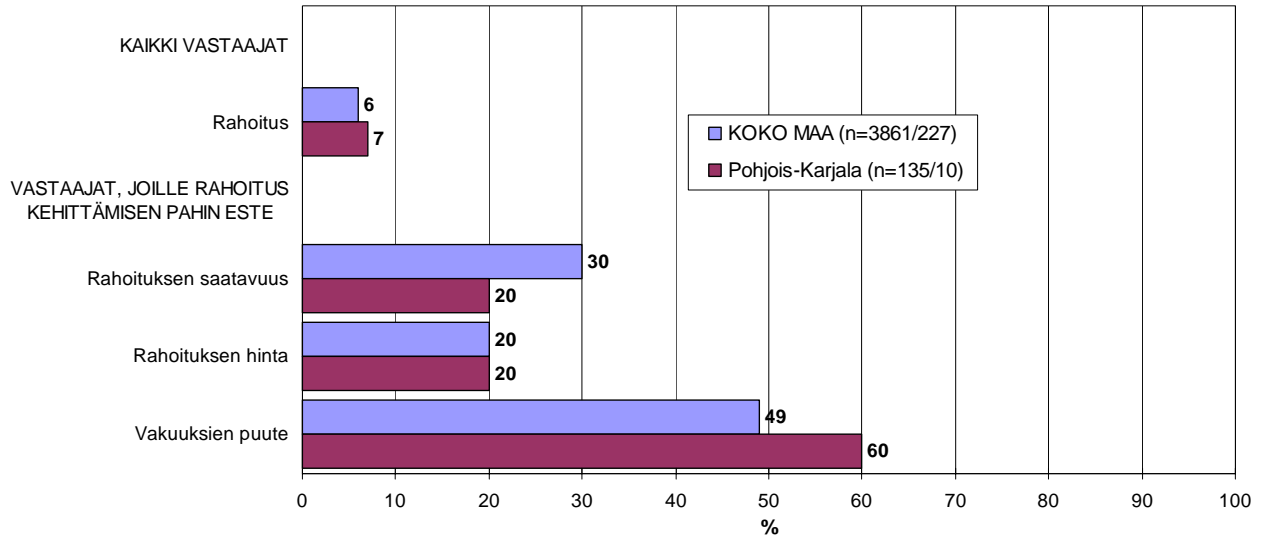
	KOKO MAA	Pohjois-Karjala
	%	%
YRITYSTOIMINNAN SÄÄTELY	4	2
byrokratia	1,5	0,7
työlainsäädäntö	0,8	0,0
työehtosopimukset	0,5	0,0
muu sääntely	1,2	0,7
KUSTANNUSTASO	14	16
verotus	2,3	1,5
palkkataso	2,7	3,7
työn sivukulut	4,7	3,7
muut tuotantokustannukset	3,8	7,4
KILPAILUTILANNE	14	13
kireä kilpailutilanne	10,3	9
markkinoiden liiallinen keskittyminen	1,2	2
julkisen sektorin elinkeinotoiminta	0,6	0,0
markkinoita vääristävät tuet	0,5	0,7
harmaa talous, konkurssit jne.	0,5	0,0
kysynnän riittämättömyys	1,2	1,5
RAHOITUS	6	7
rahoituksen saatavuus	1,7	1,5
rahoituksen hinta	1,2	1,5
vakuuksien puute	2,8	4,4
RESURSSITEKIJÄT	23	18
ammattitaitoisen työvoiman saatavuus	14,9	8,1
alihankkijoiden/osatoimittajien saatavuus	1,0	0,7
toimitilat	1,4	2,2
koneet ja laitteet	0,8	1,5
muut resurssitekijät, esim. raaka-aineet	4,2	4,4
YLEINEN SUHDANNE- /MAAILMANTILANNE	18	16
MUUT TEKIJÄT	8	12
EI OSAA SANOA	13	16

Pohjois-Karjalassa pk-yritysten kehittämisen pahimpia esteitä ovat resurssitekijät ja nyt myös enemmän kustannustasoon sekä yleiseen suhdanteeseen/maailmantilanteeseen liittyvät tekijät. Resurssitekijöistä erityisesti ammattitaitoisen työvoiman saatavuus koetaan alueen pk-yritysten keskuudessa yrityksen kehittämisen esteiksi. Resurssitekijät koetaan kuitenkin hieman pienemmäksi kehittämisen esteeksi Pohjois-Karjalassa kuin koko maassa.

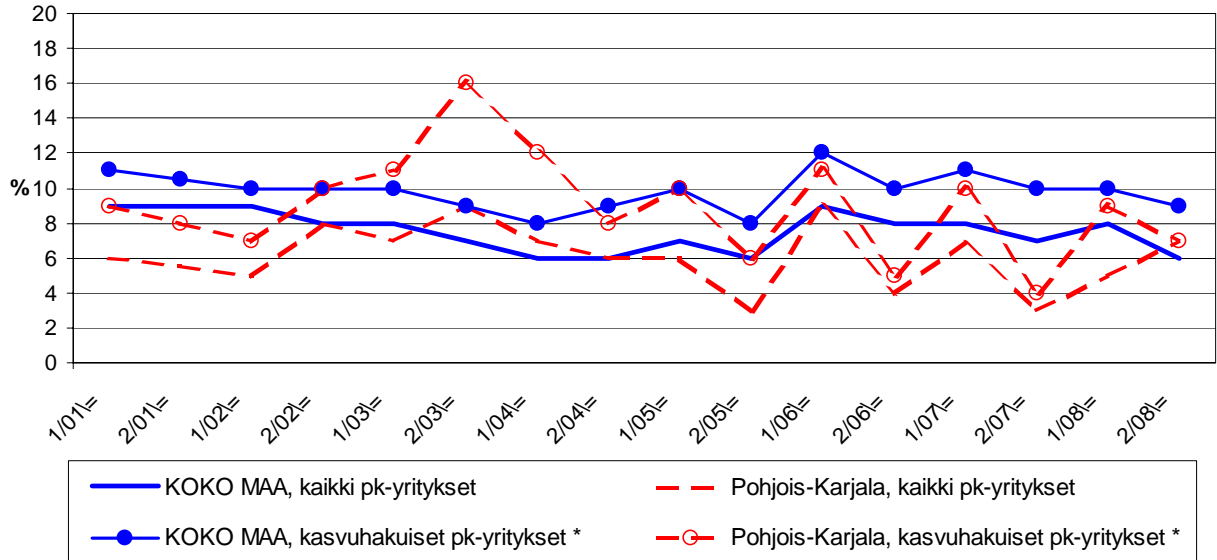
Rahoitukseen liittyvät tekijät ovat kehittämisen pahimpana esteenä 7 prosentilla Pohjois-Karjalan pk-yrityksistä. Näistä yrityksistä vakuuksien puute on pahimpana yli puolella pk-yrityksistä (60 %) ja rahoituksen saatavuus ja hinta viidesosalla. Pohjois-Karjalassa toimivat pk-yritykset kokevat rahoituksen olevan nyt hieman suurempi kehittämisen este kuin koko maan pk-yritykset keskimäärin. Pohjois-Karjalan alueella rahoituksen merkitys kehittämisen esteenä on noussut viime keväästä kaikkien pk-yritysten keskuudessa. Sen sijaan kasvuhakuisten yritysten keskuudessa rahoituksen merkitys on alueella laskenut. Koko maassa sekä kasvuhakuiset että kaikki pk-yritykset pitävät rahoitusta hieman pienempänä kehittämisen esteenä, kuin keväällä 2008.

5.1 PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET -Rahoitus-

n=kaikki vastaajat/rahoitus suurin kehittämisen este

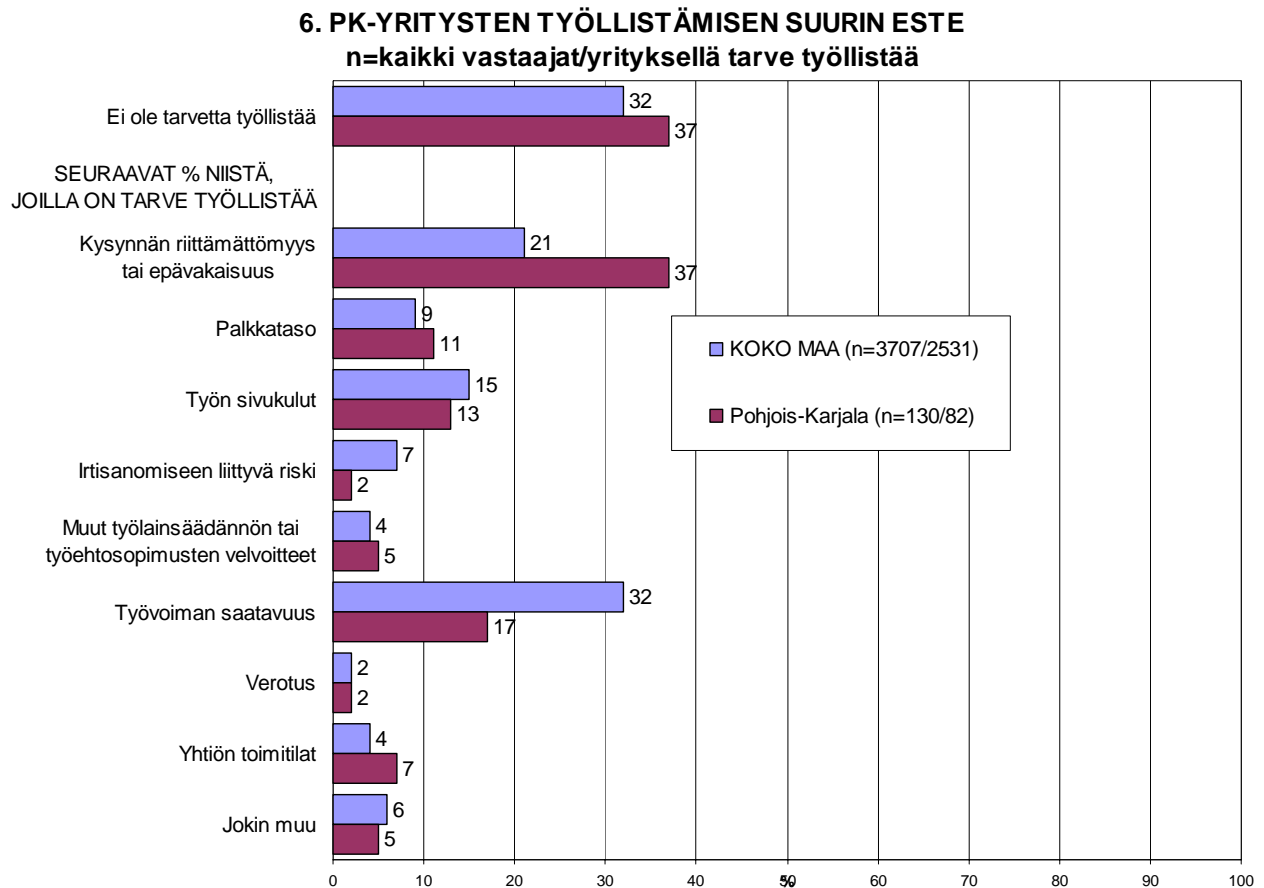
5.2 PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET - Rahoitus kokonaisuudessaan-

*) Yritys on voimakkaasti kasvuhakuinen tai pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan

6 Pk-yritysten työllistämisen esteet

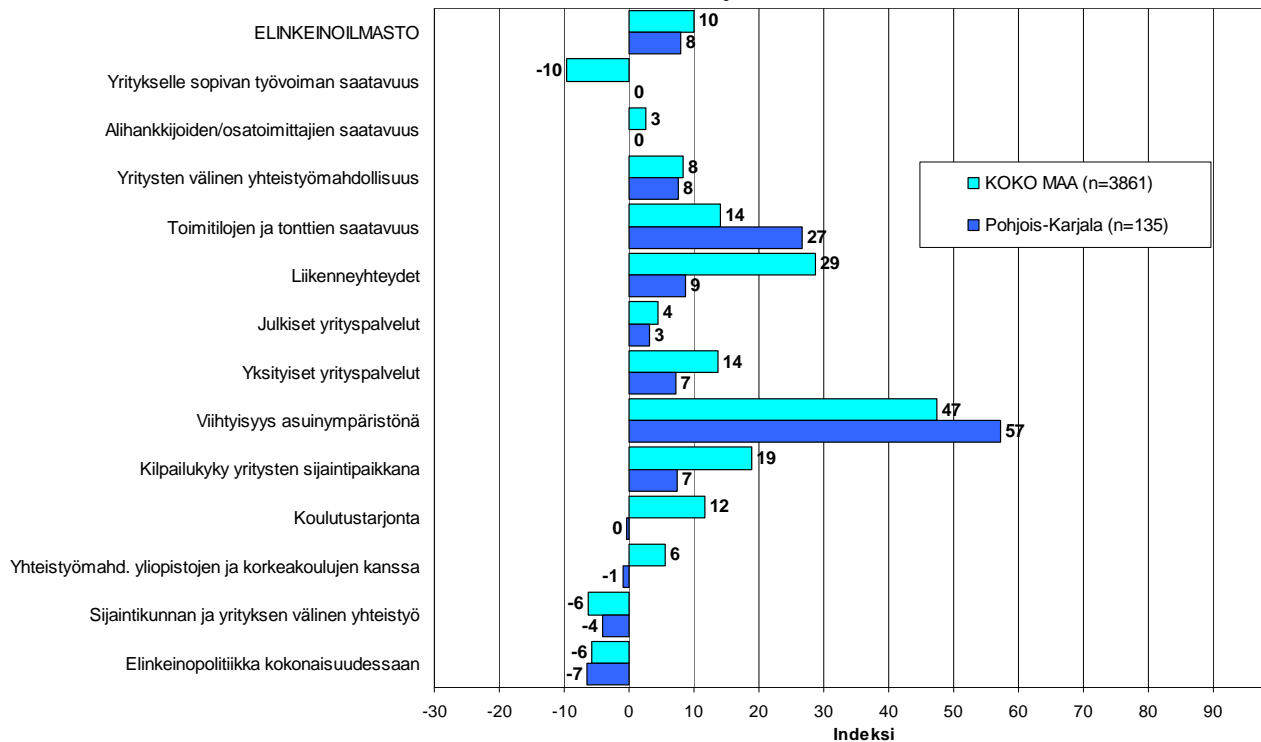
Pohjois-Karjalan pk-yrityksillä työllistämisen suurin este on kysynnän riittämättömyys tai epävakaisuus, jota 37 prosenttia niistä alueen pk-yrityksistä, joilla on tarve työllistää, pitää työllistämisen suurimpana esteenä. Työvoiman saatavuutta pitää 17 prosenttia niistä alueen pk-yrityksistä, joilla on tarve työllistää, työllistämisen suurimpana esteenä. Nämä kaksi tekijää koettiin suurimmiksi esteiksi myös koko maan tasolla. 37 prosentilla Pohjois-Karjalan pk-yrityksistä ja 32 prosentilla koko maan pk-yrityksistä ei ole tarvetta työllistää.

7 Elinkeinoilmasto

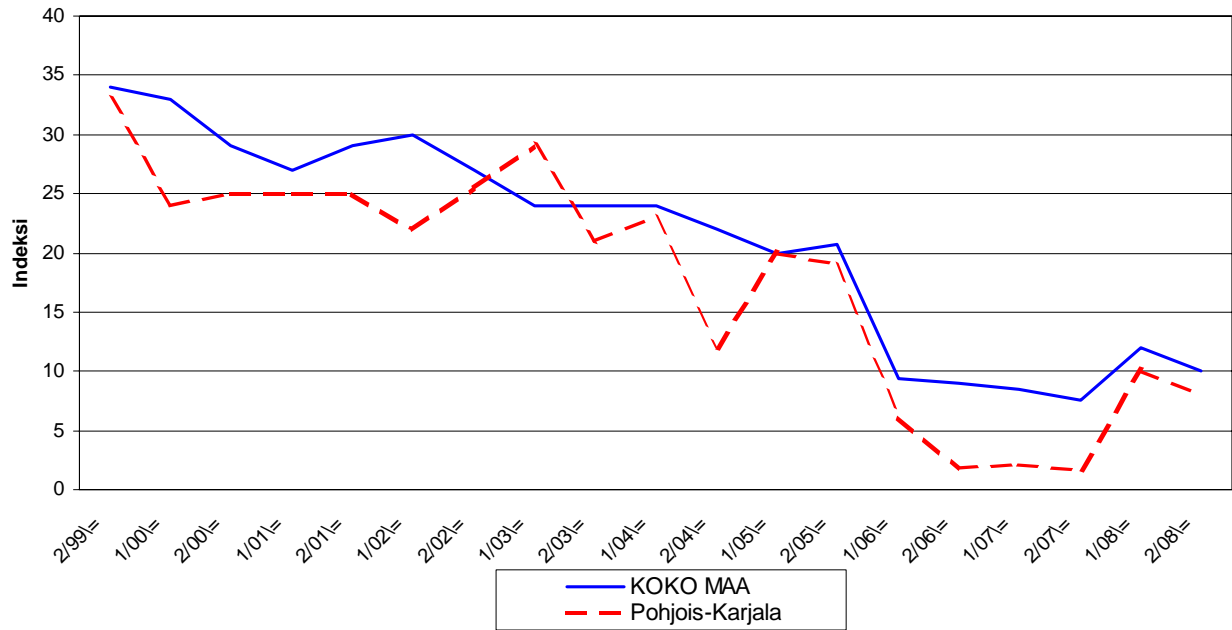
Yrityksen sijaintikuntaan elinkeinon harjoittamisen näkökulmasta ollaan Pohjois-Karjalassa tyytymättömämpiä kuin koko maassa keskimäärin. Tyytyväisimpiä Pohjois-Karjalassa sijaitsevat pk-yritykset ovat edelleen alueen viihtyisyyteen asuin ympäristönä sekä toimitilojen ja tonttien saatavuuteen. Tyytymättömiä alueella ollaan yritykselle nyt elinkeinopolitiikkaan kokonaisuudessaan sekä sijaintikunnan ja yritysten väliseen yhteistyöhön. Pohjois-Karjalassa pk-yritykset ovat koko maan pk-yrityksiä tyytyväisempiä yritykselle sopivan työvoiman saatavuuteen, toimitilojen ja tonttien saatavuuteen, viihtyisyyteen asuin ympäristönä sekä sijaintikunnan ja yritysten väliseen yhteistyöhön. Kokonaisuutena tyytyväisyys elinkeinoilmastoon on Pohjois-Karjalassa hieman laskusuunnassa. Koko maan keskimääräinen tyytyväisyys elinkeinoilmastoon on myös hieman heikompi kuin keväällä 2008. Aiemmin kysyty tekijä 'yhteiskunnalliset turvallisuuspalvelut' ei ole ollut mukana kyselyssä vuodesta 2006 lähtien.

7.1 ELINKEINOILMASTO
n=kaikki vastaajat

7.2 ELINKEINOILMASTO

- Keskiarvo sijaintikunnan elinkeinoilmastoa koskevista väittämistä-

8 Pk-yritysten kasvuhakuisuus

Taulukko 6: Pk-yritysten kasvuhakuisuus.

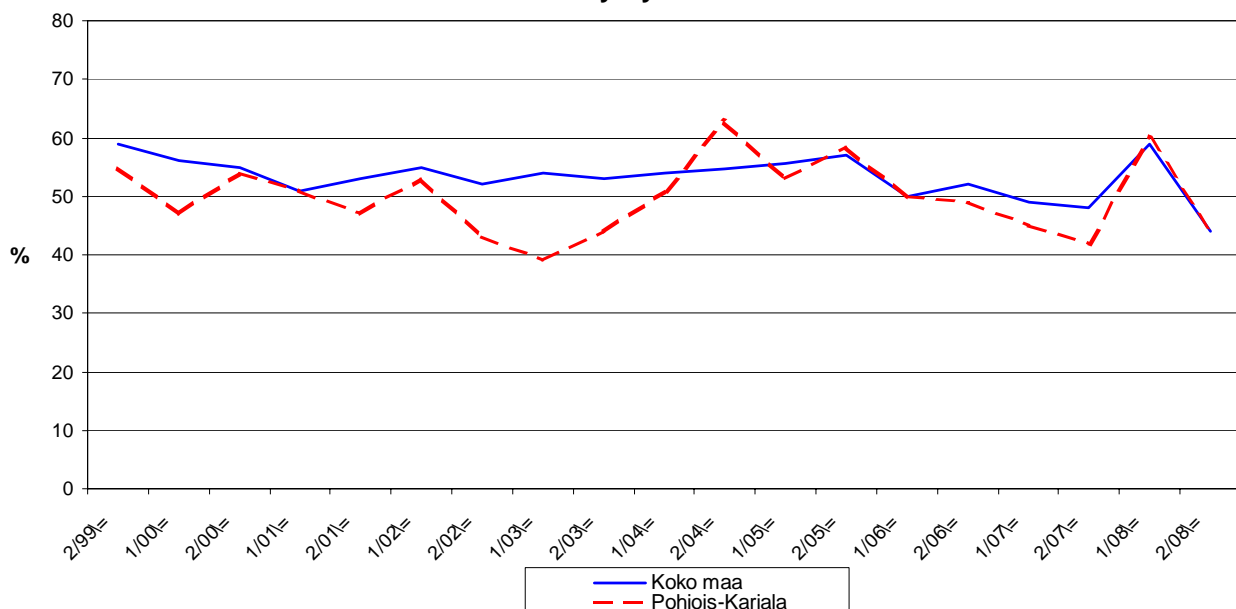
	KOKO MAA	Pohjois-Karjala
	%	%
Olemme voimakkaasti kasvuhakuinen	9	8
Pyrimme kasvamaan mahdollisuuksien mukaan	34	36
Pyrimme säilyttämään asemamme	37	38
Yrityksellämme ei ole kasvutavoitteita	17	15
Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	3	4

Pohjois-Karjalassa on edelleen suhteellisesti hiukan vähemmän voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä kuin koko maassa keskimäärin. Yrityksen toiminnan loppumisesta seuraavan vuoden aikana puolestaan ennakoiti kolme prosenttia koko maan ja neljä prosenttia Pohjois-Karjalan pk-yrityksistä. Tärkeimpänä kasvukeinonaan alueen pk-yritykset pitävät edelleen uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämistä, myynnin ja markkinoinnin lisäämistä kotimaassa sekä yhteistyön lisäämistä muiden yritysten kanssa.

Voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on Pohjois-Karjalassa yhteensä 44 prosenttia ja koko maassa saman verran, 44 prosenttia. Voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten osuus on laskenut koko maassa, alueella voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten osuus on kasvanut yhden prosenttiyksikön verran. Kokonaisuutena kasvuhakuisten pk-yritysten osuus alueella sekä koko maassa on laskenut kevään 2008 tilanteeseen verrattuna.

8. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS

-Voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavien yritysten osuus kaikista yrityksistä-

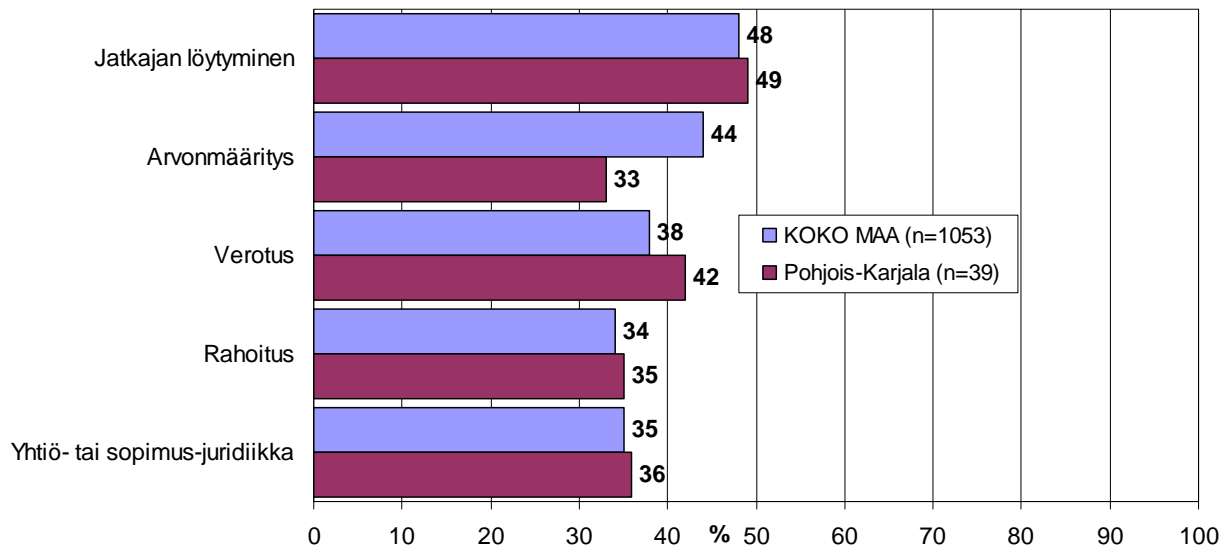
9 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset

Taulukko 7: Sukupolven- tai omistajanvaihdokset pk-yrityksissä.

	KOKO MAA %	Pohjois- Karjala %
SUKUPOLVEN- TAI OMISTAJANVAIHDOS ODOTETTAVISSA LÄHIMMÄN 5 VUODEN AIKANA		
Ei	59	58
Kyllä, 1-2 vuoden sisällä	11	11
Kyllä, 3-5 vuoden sisällä	17	18
Ei osaa sanoa	14	13

Pohjois-Karjalan alueella on sukupolven- tai omistajanvaihdos odotettavissa lähimmän viiden vuoden aikana noin joka kolmannessa pk-yrityksessä (29%). Suurimmat haasteet sukupolven- tai omistajanvaihdosta aikoville yrityksille Pohjois-Karjalan alueella ovat nyt jatkajan löytyminen ja verotus.

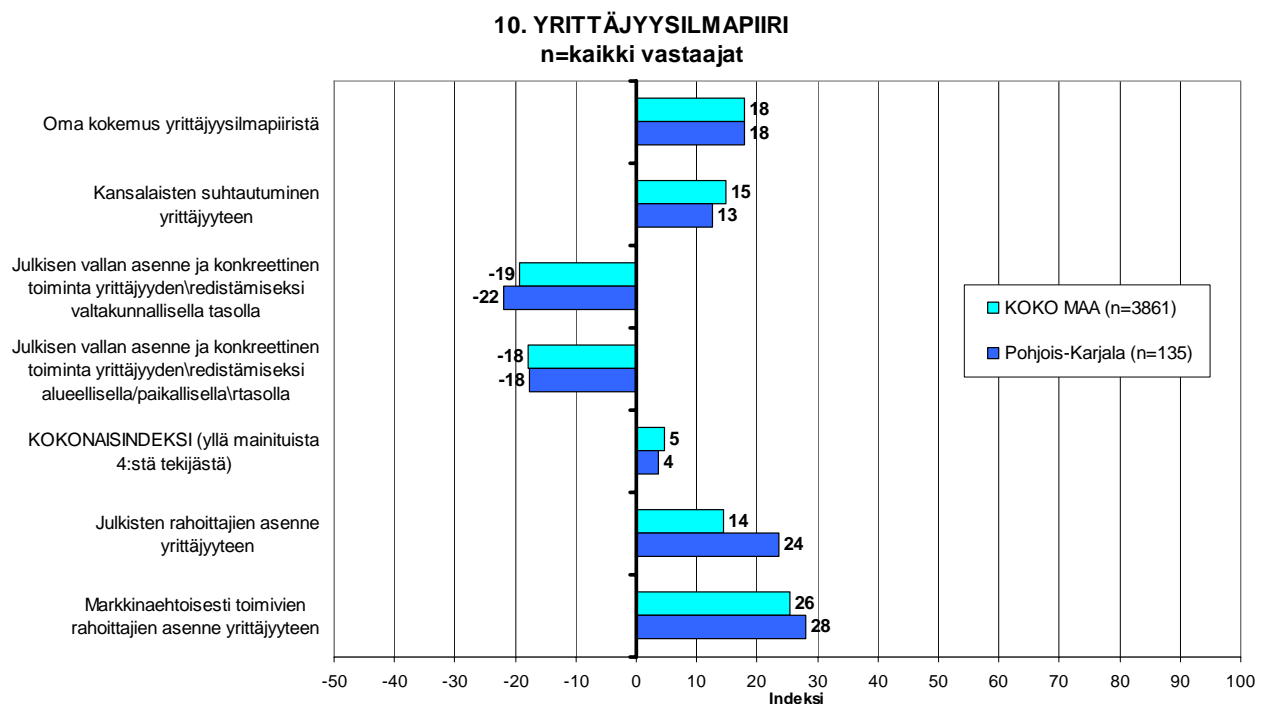
9. ODOTETTAVISSA OLEVAT ONGELMAT SUKUPOLVEN-TAI OMISTAJANVAIHDOKSEEN LIITTYVISSÄ ASIOISSA -Yrityksen, jossa vaihdos odotettavissa lähimmän 5 vuoden aikana- n=sukupolven/omistajanvaihdos viiden vuoden sisällä

10 Yrittäjyysilmapiiri

Koko maan keskimääräinen kokonaisindeksi yrittäjyysilmapiirille on positiivinen +5, kun taas Pohjois-Karjalassa se on nyt koko maata hieman heikompi +4. Indeksien osatekijöistä oma kokemus yrittäjyysilmapiiristä sekä kansalaisten suhtautuminen arvioidaan positiivisiksi tekijöiksi. Arviot em. tekijöistä ovat koko maassa ja alueella negatiivisemmat kevääseen 2008 verrattuna. Julkisen vallan asenne ja toimet arvioidaan selkeästi negatiivisiksi sekä Pohjois-Karjalan, että koko maan osalta.

Julkisten rahoittajien ja myös markkinaehtoisesti toimivien rahoittajien asenne yrittäjyyteen arvioidaan Pohjois-Karjalan alueella paremmiksi, kuin koko maassa keskimäärin. Markkinaehtoisien rahoittajien asenne saa paremman arvioin julkiseen puoleen verrattuna sekä Pohjois-Karjalassa, että koko maassa keskimäärin.

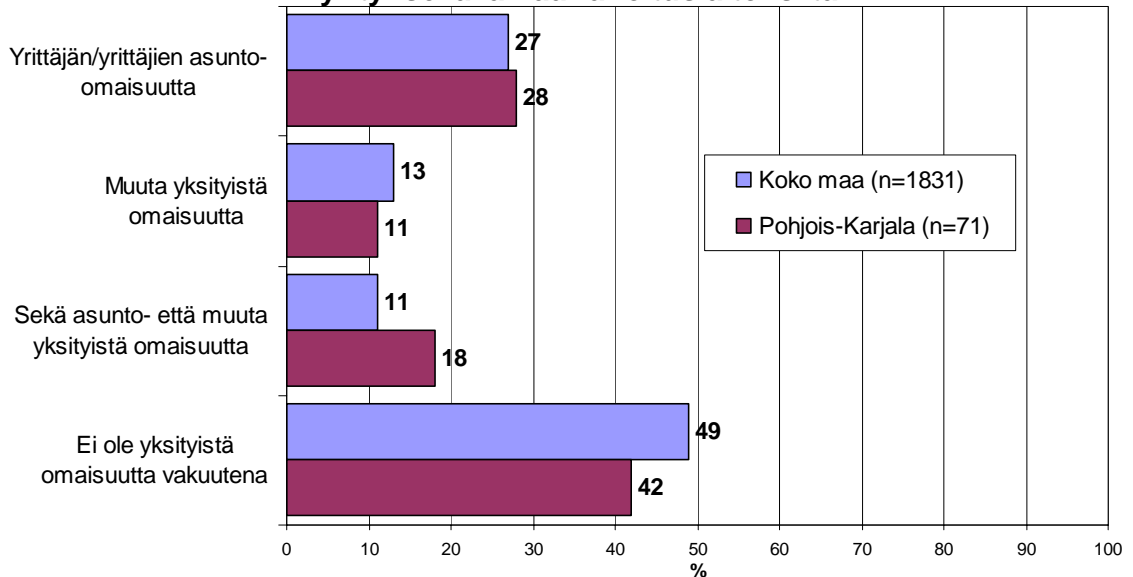
11 Pk-yritysten rahoitus

Koko maan pk-yrityksistä 31 prosenttia oli ottanut ulkopuolista rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana. Pohjois-Karjalassa ulkopuolista rahoitusta oli ottanut 36 prosenttia.

Koko maan pk-yrityksistä 51 prosentilla on lainaa rahoituslaitoksilta, kun alueella vastaava lukema on 57. Koko maan osalta noin puolella (49%) niistä, joilla on lainaa rahoituslaitoksilta, ei ole yksityistä omaisuutta lainan vakuutena. Pohjois-Karjalassa vastaava lukema on 42 prosenttia. Sekä koko maan että alueen osalta useimmiten lainojen vakuutena on yrittäjän / yrittäjien asunto-omaisuutta, jota on vakuutena hieman yli neljäsosalla koko maan ja alueen pk-yrityksistä.

11. ONKO YRITYKSEN LAINOJEN VAKUUTENA YKSITYISTÄ OMAISUUTTA TÄLLÄ HETKELLÄ

n=yrityksellä lainaa rahoituslaitoksilta

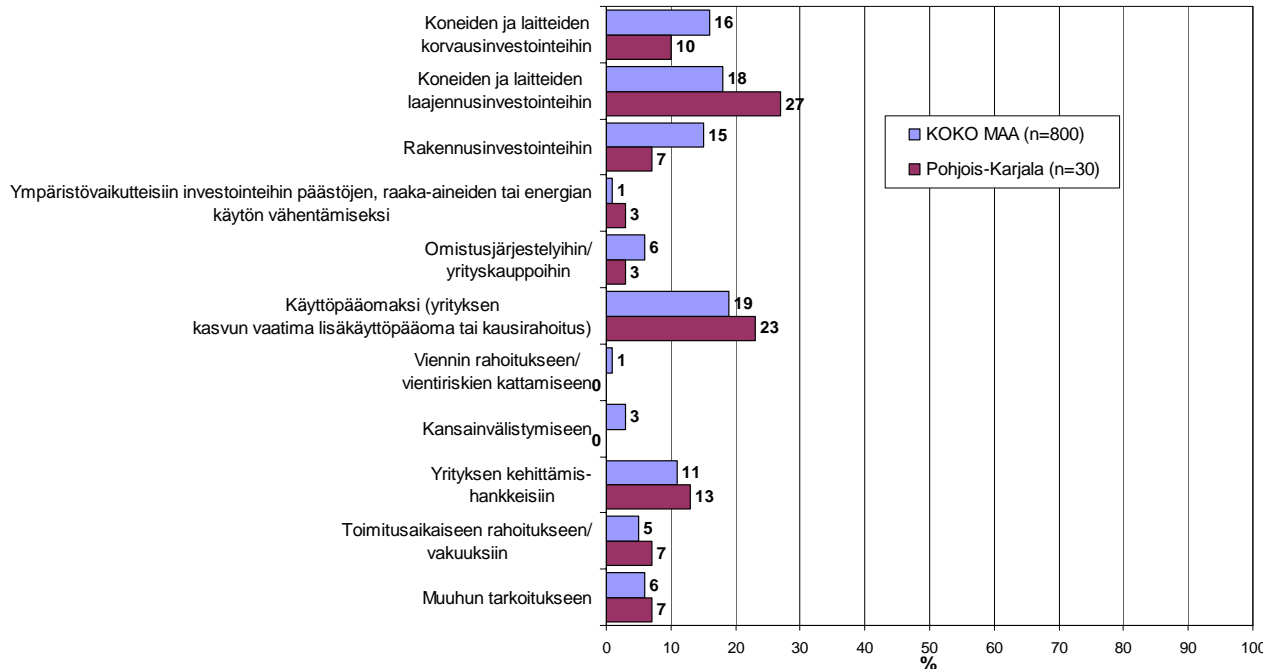
Alueella noin joka neljäs (24%) ja koko maassa toimivista pk-yrityksistä noin joka viides (22%) aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan vuoden aikana. Tärkeimpinä käyttötarkoituksina rahoitukselle pidetään alueella rahoituksen ottamista koneiden ja laitteiden laajennusinvestointeihin sekä käyttöpääomaksi. Pohjois-Karjalan pk-yritykset aikovat hankkia ulkoista rahoitusta useimmiten pankista (77 %) tai Finnverasta (47%). Rahoitusyhtiöistä rahoitusta aikoo hakea 20 prosenttia rahoitusta hakevista alueen yrityksistä.

Koko maan yrityksistä hieman vajaa kolmasosa (31%) on tehnyt ympäristövaikutteisia investointeja viimeisen kolmen vuoden aikana päästöjen, raaka-aineiden tai energian käytön vähentämiseksi. Pohjois-Karjalan pk-yrityksistä lähes neljä kymmenestä (38%) pk-yrityksestä on tehnyt ympäristövaikutteisia investointeja.

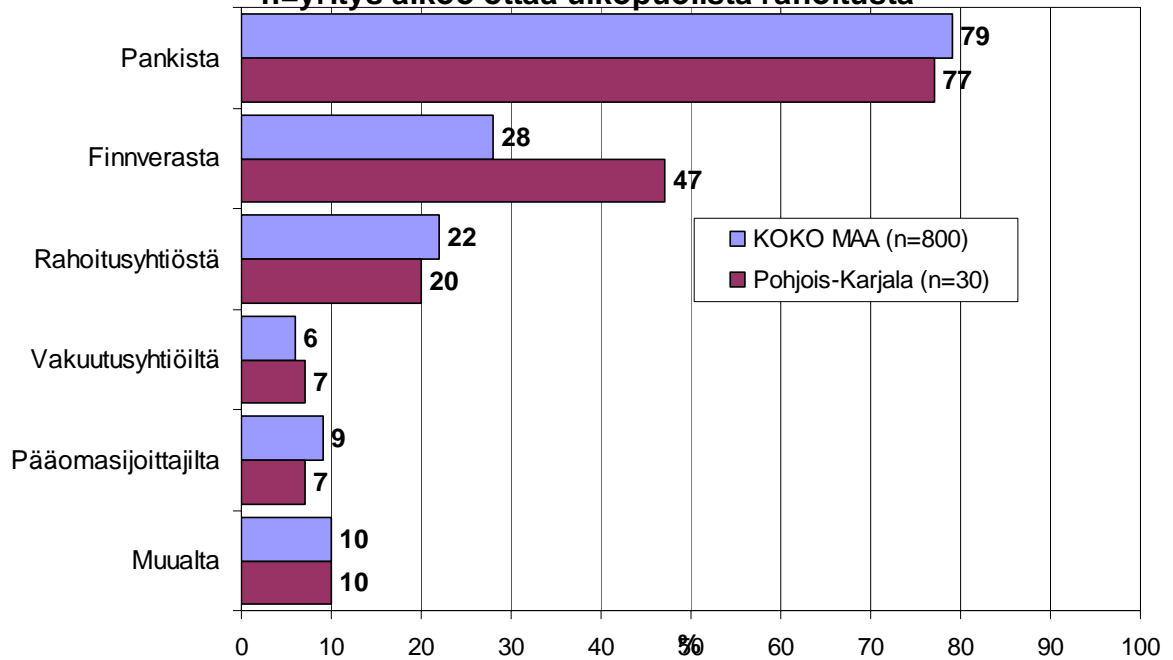
12. TÄRKEIN KÄYTTÖTARKOITUS ULKOPUOLISELLE RAHOITUKSELLE

-Yritykset, jotka aikovat ottaa ulkopuolista rahoitusta-

n=yritys aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta

13. MISTÄ AIKOO HAKEA RAHOITUSTA -Yritykset, jotka aikovat ottaa ulkopuolista rahoitusta- n=yritys aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta

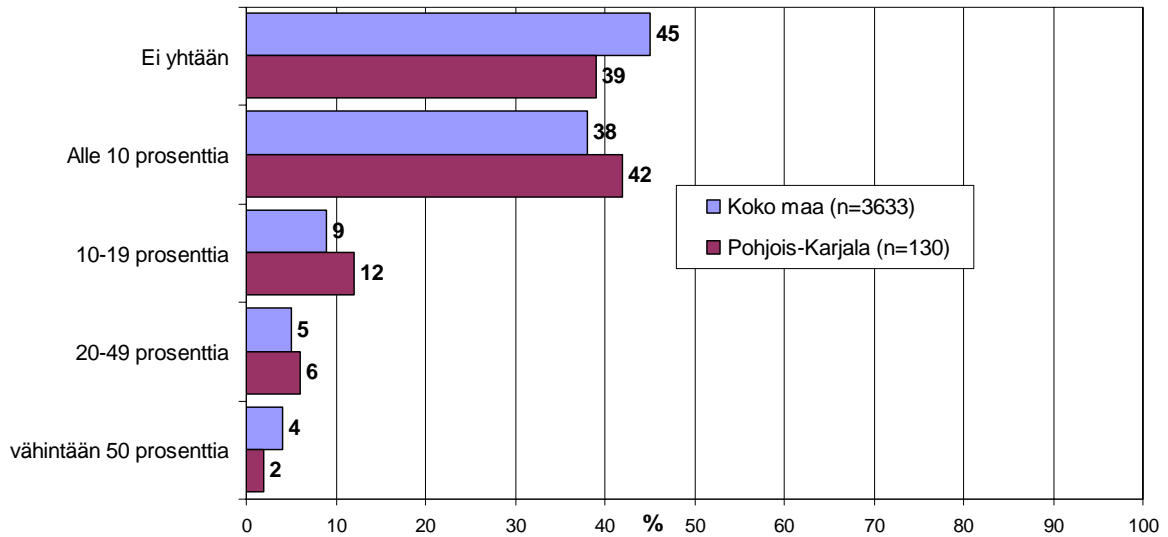

12 Pk-yritysten myynti kunnille

Lähes puolet koko maan (45%) pk-yrityksistä ilmoittaa, että liikevaihdosta ei muodostu yhtään myynnistä kunnille. Pohjois-Karjalassa sijaitsee keskimäärin enemmän sellaisia pk-yrityksiä, joiden liikevaihdosta muodostuu osa myynnistä kunnille, kuin koko maassa keskimäärin (yhteensä 62 %). Lisäksi koko maan pk-yrityksistä noin neljä kymmenestä ilmoittaa, että liikevaihdosta muodostuu alle 10 prosenttia myynnistä kunnille. Pohjois-Karjalassa 42 prosentilla pk-yrityksistä myynti kunnille on alle 10 prosenttia.

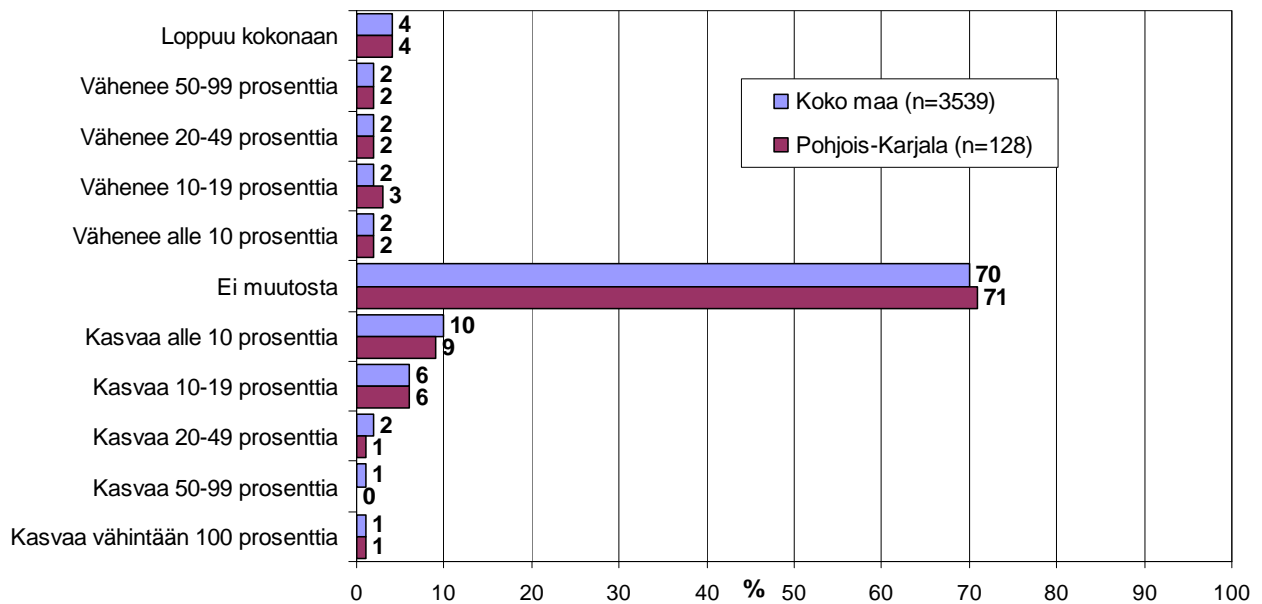
14. KUINKA SUURI OSUUS YRITYKSEN LIIKEVAIHDOSTA MUODOSTUU MYNNISTÄ KUNNILLE

n=kaikki vastaajat

Suurin osa sekä koko maan että alueen pk-yrityksistä arvioi, että myynnissä kunnille ei tapahdu muutosta seuraavan viiden vuoden aikana. Yhteensä 20 prosenttia koko maan ja 17 prosenttia alueen pk-yrityksistä arvioi myynnin kunnille lisääntyvän seuraavan viiden vuoden aikana. Sen sijaan yhteensä 9 prosenttia alueen ja 8 prosenttia koko maan pk-yrityksistä arvioi myynnin vähenevän. Koko maan sekä alueen pk-yrityksistä 4 prosenttia arvioi myynnin kunnille loppuvan kokonaan seuraavan viiden vuoden aikana.

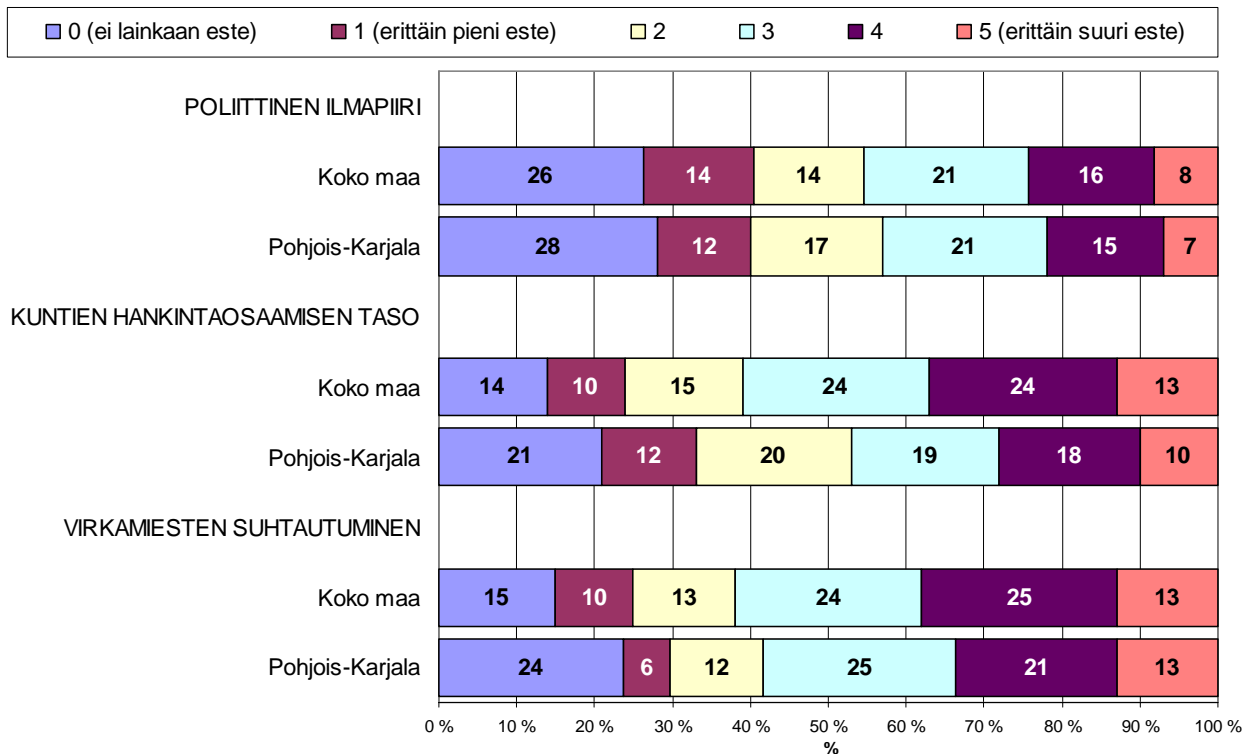
15. ARVIO MYYNNIN KEHITTYMISESTÄ KUNNILLE SEURAAVAN VIIDEN VUODEN AIKANA n=kaikki vastaajat

Alueella kaikkia tekijöitä pidetään koko maahan verrattuna harvemmin kuntiin suuntautuvan myynnin esteinä. Koko maan pk-yrityksistä 15 prosenttia pitää erittäin suurena kunnille suuntautuvan myynnin esteenä hankintalain säädöksiä. Hankintalain säädöksiä pidetään hieman harvemmin alueella erittäin suurena myynnin esteenä kuin koko maassa keskimäärin. Virkamiesten suhtautuminen nähdään sekä alueella että koko maassa 13 prosentin keskuudessa erittäin suureksi myynnin esteeksi. Lisäksi yli kymmenesosa koko maan ja kymmenesosa alueen pk-yrityksistä pitää erittäin suurena myynnin esteenä kuntien hankintaosaamisen tasoa. Sen sijaan alueella lähes neljä kymmenestä ja koko maassa hieman yli neljännes pk-yrityksistä ei pidä yksityisten tuottajien puuttumista lainkaan esteenä. Yksityisten tarjoajien osaaminen ei ole esteenä 35 prosentille alueen ja 23 prosentille koko maan pk-yrityksistä.

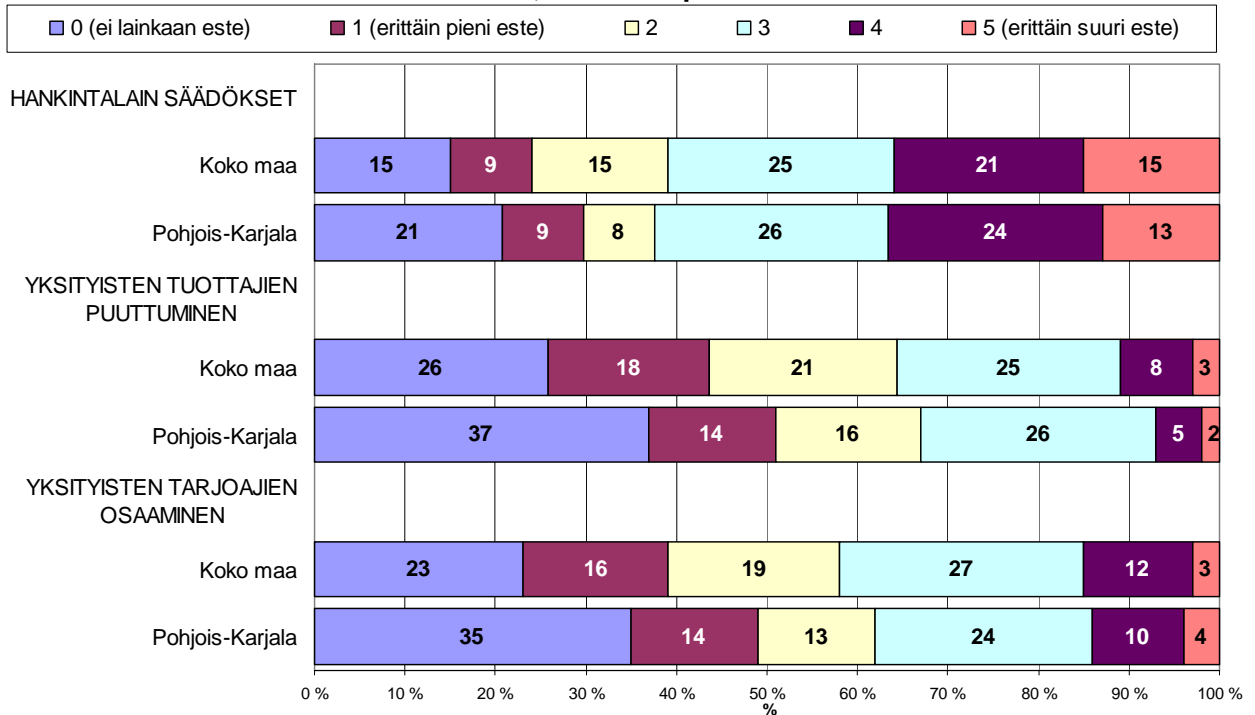
16. KUNTIIN SUUNTAUTUVAN MYYNNIN ESTEET (1/2)

Asteikko: 0=ei lainkaan este, 1=erittäin pieni este...5=erittäin suuri

16. KUNTIIN SUUNTAUTUVAN MYYNNIN ESTEET (2/2)

Asteikko: 0=ei lainkaan este, 1=erittäin pieni este...5=erittäin suuri este

Pääkonttorit

- **Helsinki**
Eteläesplanadi 8 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7220
- **Kuopio**
Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3240
- Finnvera Oyj • valtakunnallinen vaihde 0204 6011
Internet: www.finnvera.fi

Aluekonttorit

- **Helsinki (Pääkaupunkiseutu)**
Eteläesplanadi 8 • PL 249, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 3401
 - **Uusimaa**
Eteläesplanadi 8 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7110
 - **Joensuu**
Torikatu 9 A, 80100 Joensuu
Faksi 020 460 2163
 - **Jyväskylä**
Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
Faksi 020 460 2299
 - **Kajaani**
Kauppakatu 1, 87100 Kajaani
Faksi 020 460 3899
 - **Kuopio**
Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3330
 - **Lahti**
Laiturikatu 2, 5. kerros, 15140 Lahti
Faksi 020 460 2249
 - **Lappeenranta**
Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
Faksi 020 460 2149
 - **Mikkeli**
Linnankatu 5, 50100 Mikkeli
Faksi 020 460 3690
 - **Oulu**
Asemakatu 37, 90100 Oulu
Faksi 020 460 3944
 - **Pori**
Valtakatu 6, 28100 Pori
Faksi 020 460 2349
 - **Rovaniemi**
Maakuntakatu 10 • PL 8151, 96101 Rovaniemi
Faksi 020 460 2099
 - **Seinäjoki**
Kauppatori 1 – 3, 60100 Seinäjoki
Faksi 020 460 2399
 - **Tampere**
Hämeenkatu 9 • PL 559, 33101 Tampere
Faksi 020 460 3711
 - **Turku**
Eerikinkatu 2, 20100 Turku
Faksi 020 460 3649
 - **Vaasa**
Pitkäkatu 55, 65100 Vaasa
Faksi 020 460 3849
- Pietarin-edustusto**
- **Finnveran Pietarin edustusto**
Finnish-Russian Innovation Center
Business Center Apollo, office 500
Dobrolyubova Prospect 8
St. Petersburg 197198
Russia
Puhelin +7 812 335 2234
Faksi +7 812 335 2236

- Mannerheimintie 76 A
PL 999, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 229 221, faksi (09) 2292 2980
www.yrittajat.fi
- **Etelä-Karjalan Yrittäjät ry**
Kauppakatu 40 D, 53100 Lappeenranta
p. 010 470 1100, f. 0104 701 102
www.yrittajat.fi/etelakarjala
- **Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät ry**
Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
p. (06) 420 5000, f. (06) 420 5001
www.yrittajat.fi/etelapohjanmaa
- **Etelä-Savon Yrittäjät ry**
Patteristonkatu 2 C, 50100 Mikkeli
p. (015) 151 684, f. (015) 760 0950
www.yrittajat.fi/etelasavo
- **Helsingin Yrittäjät**
Kellosilta 2 D, 2. krs. 00520 Helsinki
p. (09) 612 6230, f. (09) 622 3385
www.yrittajat.fi/helsinki
- **Hämeen Yrittäjät ry**
Sibeliuksenkatu 11 A, 13100 Hämeenlinna
p. (03) 682 1153, f. (03) 682 1561
www.yrittajat.fi/hame
- **Kainuun Yrittäjät ry**
Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
p. 010 387 7870, f. (08) 613 0934
www.yrittajat.fi/kainuu
- **Keski-Pohjanmaan Yrittäjät ry**
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
p. (06) 831 5292, f. (06) 822 3760
www.yrittajat.fi/keskipohjanmaa
- **Keski-Suomen Yrittäjät ry**
Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
p. 010 425 9203, f. 010 425 9210
www.yrittajat.fi/keskisuomi
- **Kymen Yrittäjät ry**
Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
p. (05) 535 4313, f. (05) 535 4315
www.yrittajat.fi/kymi
- **Lapin Yrittäjät ry**
Maakuntakatu 16, 96200 Rovaniemi
p. (016) 420 0600, f. (016) 420 0630
www.yrittajat.fi/lappi
- **Länsipohjan Yrittäjät ry**
Valtakatu 5, 94100 Kemi
p. (016) 221 701, f. (016) 221 713
www.yrittajat.fi/lansipohja
- **Pirkanmaan Yrittäjät ry**
Kehräsaari B-rappu • PL 7, 33201 Tampere
p. (03) 251 6500, f. (03) 251 6516
www.yrittajat.fi/pirkanmaa
- **Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry**
Kauppakatu 17 B, 80100 Joensuu
p. 010 470 7600, f. (013) 127 678
www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala
- **Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät ry**
Uusikatu 64 A 2. krs., 90100 Oulu
p. (08) 311 4677, f. (08) 371 227
www.yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
- **Päijät-Hämeen Yrittäjät ry**
Rautatienkatu 20 B 4, 15110 Lahti
p. (03) 782 9866, f. (03) 782 1718
www.yrittajat.fi/paijathame
- **Pääkaupunkiseudun Yrittäjät ry**
Tekniikantie 12, 02150 Espoo
p. 010 422 1400
www.espoonyrittajat.fi
www.yrittajat.fi/vantaa
www.kauniaistenyrittajat.fi
- **Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjät ry – Kust-Österbottens Företagare rf**
Hietasaarenkatu 6, 65100 Vaasa
p. (06) 356 0800, f. (06) 356 0815
www.yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa
- **Satakunnan Yrittäjät ry**
Isolinnankatu 24 • PL 45, 28101 Pori
p. (02) 634 9900, f. (02) 634 9901
www.yrittajat.fi/satakunta
- **Savon Yrittäjät ry**
Haapaniemenkatu 40, 70110 Kuopio
p. (017) 368 0500, f. (017) 368 0506
www.yrittajat.fi/savo
- **Uudenmaan Yrittäjät – Nylands Företagare ry**
Rantakatu 1, 2. krs, 04400 Järvenpää
p. (09) 274 5420, f. (09) 622 3381
www.yrittajat.fi/uusimaa
- **Varsinais-Suomen Yrittäjät ry**
Brahenskatu 20, 20100 Turku
p. (02) 275 7100, f. (02) 232 8272
www.yrittajat.fi/varsinaissuomi

Pohjois-Karjalan Yrittäjät

Pohjois-Karjalan Yrittäjät
Kauppakatu 17 B, 80100 Joensuu
Puhelin 010 470 7600
Faksi (013) 127 678
www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala

Suomen Yrittäjät

Suomen Yrittäjät
Mannerheimintie 76 A
PL 999, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 229 221
Faksi (09) 2292 2980
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi

Joensuu
Torikatu 9 A, 80100 Joensuu
Faksi 020 460 2163

Finnvera Oyj
Valtakunnallinen vaihde: 0204 6011
www.finnvera.fi
Helsinki
Eteläesplanadi 8
PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7220
Kuopio
Haapaniemenkatu 40
PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3240